

Lacanyen Psikanalizi Zamansız Bir Dil Kullanarak Romana Kodlamak

Coding Lacanian Psychoanalysis into A Novel Using A Timeless Language

Gamze SOMUNCUOĞLU ÖZOT
(Sorumlu Yazar-Corresponding Author)

Aksaray Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi
Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Aksaray,
Türkiye
Department of Turkish Language and
Literature, Faculty of Sciences and Letters,
Aksaray University, Aksaray, Türkiye
gamzeozot@yahoo.com

Geliş Tarihi/Received 20.01.2024
Kabul Tarihi/Accepted 13.05.2024
Yayın Tarihi/Publication Date 12.06.2024

Atif:
Somuncuoğlu Özot, G. (2024). Lacanyen
Psikanalizi Zamansız Bir Dil Kullanarak
Romana Kodlamak. *Edebiyat ve Beşeri
Bilimler Dergisi*, 72, 95-102.

Cite this article:
Somuncuoğlu Özot, G. (2024). Coding
Lacanian Psychoanalysis into A Novel
Using A Timeless Language. *Journal of
Literature ana Humanities*, 72, 95-102.

Content of this journal is licensed under a
Creative Commons Attribution-Noncommercial
4.0 International License.

Öz

Zamansız adlı roman; şiirsel anlatımı, dili yeniden inşa edişi, postmodern özellikleri, psikolojik alt yapısı, geleneğe yaptığı göndermeler gibi birçok detayı içinde barındıran bir anlatıdır. Oldukça girift bir o kadar da renkli bir kurguya sahip olan Zamansız roman “dil” üzerine yaptığı vurgular ve özellikle romanın ilk bölümlerinde görülen gündelik dilden olabildiğince uzak, özgün dil anlatımıyla dikkatleri çekmektedir. Bu çalışmada Latife Tekin’in Zamansız adlı yapıtı, romanda sıkça atıf alan “dil” unsurunun ekseninde irdelenmiştir. Yapıt; post- yapısalcı bir yaklaşımla psikanalizi derinleştiren, dil’e bakışa yeni bir soluk getiren Jacques Lacan’ın öğretilerinden yer yer yardım alınarak anlamlandırılmaya çalışılmıştır. Freud’un öğretileri üzerinde çalışan Lacan, özellikle bilinçdışı konusunda sergilediği bilimsel yaklaşımla kendinden söz ettirmiştir. Saussure ve onun dilbilim çalışmalarını da yakından takip eden Lacan, psikanaliz ve dilbilim çalışmaları arasında bağlantı kurmuş ve özellikle bilinçdışı ve dil arasındaki ilişki konusunda kendi döneminde Freud’un ortaya koyduğu bilimsel yapıyı geliştirmiştir. Zamansız’da kullanılan gösteren-gösterilen sistemi, metaforlar, rüya, birbirinin yerine geçen karakterler, oğlu ve kızına ilişkin duygularını anlatan anne rolünü üstlenmeye çalışan bir sevgili, “Eksik Kalan” alt başlığı altında dile getirilen baba, sil baştan oluşturulması arzulan dil, yaşanan hayal kırıklıklarını anlamak ve onarmak için yazılmaya çalışılan hikâye gibi konular, bu yapıtın Lacan ve onun öğretileri ile anlamlandırılabilceği düşüncesini oluşturmuştur.

Anahtar Kelimeler: Dil, Bilinçdışı, Latife Tekin, Lacan, Zamansız

Abstract

The novel *Zamansız* is a narrative that contains many details such as its poetic narrative, its reconstruction of language, its postmodern features, its psychological substructure, and its references to tradition. *Zamansız*, which has a very intricate and colorful fiction, attracts attention with its emphasis on “language” and its use of original language, which is as far away from the everyday language seen in the first chapters of the novel. In this study, Latife Tekin’s work called *Zamansız* was examined on the axis of the “language” element, which is frequently cited in the novel. Work; an attempt has been made to make sense of it by taking help from the teachings of Jacques Lacan, who deepened psychoanalysis with a post-structuralist approach and brought a new breath to the view of “language”. Working on Freud’s teachings, Lacan made a name for himself with his scientific approach, especially regarding the unconscious. Lacan, who closely followed Saussure and his linguistic studies, established a connection between psychoanalysis and linguistic studies and developed the scientific structure put forward by Freud in his period, especially on the relationship between the unconscious and language. The signifier-signified system used in the work titled *Zamansız*, metaphors, dreams, interchangeable characters, themes of a lover trying to take on the role of a mother, expressing his feelings about his son and daughter, are reminiscent of Lacan and his teachings. Issues such as the father, which is mentioned under the subheading of “The Incomplete”, the language that is desired to be created from scratch, and the story that is tried to be written to understand and repair the disappointments, also point to the Lacanian perspective.

Keywords: Language, Subconscious, Latife Tekin, Lacan, *Zamansız*

Giriş

Latife Tekin, yapıtlarında kullandığı özgün dil ile her daim dikkatleri çekmiş sıra dışı bir yazar olmakla birlikte yazarın kullandığı kurmaca tekniği ve bununla bütünleştiği şiirsel anlatım, hiçbir zaman kolay anlamlandırılan bir yapı arz etmemiştir. Bundan dolayı Türk edebiyatında "kendine ait özel bir dile sahip yazarlar" kategorisinde değerlendirilmiştir. Yazar son yapıtı olan *Zamansız* adlı romanda da bu geleneği bozmamış, özgün anlatım tarzıyla sıra dışı bir kurmacanın kapılarını aralamıştır.

Zamansız adlı roman; şiirsel anlatımı, dili yeniden inşa edişi, geleneğe yaptığı göndermeler gibi birçok postmodern detayı içinde barındıran bir anlatı olmakla birlikte psikolojik örüntüsü ile de farklı okuma ve anlamlandırmalara açık bir yapı sunmaktadır. Alışılmadık bağdaştırmalar ve devrik cümleler ile donatılmış roman, daha çok masalsı anlatılarda görülen çerçeve anlatıyı anımsatan bir kurguya sahiptir. *Zamansız*, Gelincik ile Yılanbalığı'nın aşkı ile başlar; ancak anlatı ilerledikçe romanın içinde anne, oğul, kız çocuk üçlüsüne dair ikinci; Beyaz Elbiseli Kadın ve Benini'nin hikâyesine ilişkin üçüncü bir çerçevenin yer aldığı, bu çerçevelerin de bağlantılı olduğu görülür. Birbirlerine ihtiraslı bir aşk ile bağlı, biri yalnızca suda yaşayabilen diğeri yüzer-gezer olan bu iki hayvan, dönüşümlü olarak kendi öykülerini anlatırlarken bir yandan da bir hikâyeye yazmaya çalıştıklarından söz ederler. İlerleyen anlatıda aslında bu iki hayvanın araba kazası yapmış iki kişinin metamorfoza uğramış halleri olduğu, Gelincik tarafından söylenir. Birbirine paralel üç dünyanın birbirinin içinde verildiği, çoğul anlatıcı yoluyla aktarılan bu masalsı anlatı; Gelincik, Yılanbalığı, Beyaz Elbiseli Kadın, Benini, genç kız, anne, oğul, kız çocuk kahramanları ile katmanlı bir yapıya dönüştürülmüştür. Gelincik ile Yılanbalığı'nın şiddetli bir aşk duygusu içinde süren ilişkileri, Beyaz Elbiseli Kadın'a ait olan mavi çantadaki yazıları okumak isteyen Yılanbalığı'nı bundan mahrum eden Gelincik yüzünden düğümlenir. Gelincik hatasını anlar ve Yılanbalığı'ndan özür dilemek ister ama onu hiçbir yerde bulamaz. Artık Gelincik için sonsuz bir yas süreci başlamıştır. Bu sırada, Beyaz Elbiseli Kadın da âşık olduğu Benini'yi ve kaybolan mavi çantasını aramaktadır. Bu arayış sürecinde Beyaz Elbiseli Kadın'ın günlüğü anımsatan anlatılarından Benini'nin bir müzisyen, kadının ise bir yazar olduğu; onların da Gelincik ile Yılanbalığı'nın "yeni bir hikâyeye yazma" isteklerine benzer bir şekilde, *Zamansız* isminde bir film senaryosu yazmaya çalıştıkları anlaşılmaktadır. Benini'nin ortadan kaybolması ile her şey yarım kalmıştır. Beyaz Elbiseli Kadın'ın Benini'ye yazdığı mektupta "şu sana sözünü ettiğim yazıya çalışırken, mağara ve kaya resimleriyle ilgili bir şeyler okumaya başladım ve tuhaf bir şekilde aklım bizim "Zamansız"daki şamanistik havaya takıldı; zehirli oklar, dikenler, tırnaklar, aynı gölün hayvanı olmak..." (Tekin, 2022, s. 39) sözlerini sarf etmesi Gelincik ve Yılanbalığı'nın hikâyesinin anlatıldığı çerçevenin aslında *Zamansız* isimli film senaryosunun bir bölümü olduğunu düşündürür.

Zamansız'da anne-erkek çocuk- kız çocuk ilişkisini oedipus ve elektra komplekslerini anımsatan bir şekilde ve diğer bölümlerden kopuk (gibi) anlatan faklı punto ve stilde yazılmış çerçeve/bölüm, romanın anlamlandırılması en güç alanıdır, demek yanlış olmayacaktır. Beyaz Elbiseli Kadın'ın söyledikleri dikkatle takip edildiğinde bu bölümlerin Benini ve Beyaz Elbiseli Kadın'ın travmatize edilmiş, yaralı çocukluklarında oluşan sorunlu psikolojilerini yansıtan, kendi içinde çözüm odaklı kısımlar olduğu anlaşılır. Her iki karakter de hayatlarında eksikliğini her daim hissettikleri babaları ve sıra dışı ilişkiler yaşayan/yaşatan annelerinden dolayı sorunlu bir çocukluk geçirmişlerdir. Romanda Beyaz Elbiseli Kadın'ın bu sorunları "dil" e getirip somutlaştırması, Benini'yi ürkütmüş ve ondan uzaklaşmasına, ilişkilerinin yara almasına neden olmuştur. Araba kazası yapan, Gelincik ile Yılanbalığı'na dönüşen kişilerin Beyaz Elbiseli Kadın ve Benini olduklarının, bu kaza sonucunda Benini'nin öldüğünün romanda netlik kazanmasıyla kadın, gölün derinliklerine kendini bırakır. Gelincik de paralel bir şekilde gölün dibinde bulunduğu Yılan balığı ile konuşmak ister ve/fakat nefes alabilmesi için onunla birlikte su üstüne çıkması gerekir ancak yılan balığı, son bir kez aşk ve ihtirasla ona sarılır ve bırakmaz.

Oldukça girift bir o kadar da renkli bir kurguya sahip olan *Zamansız* romanı, "dil" üzerine yaptığı vurgular ve özellikle romanın ilk sayfalarında görülen gündelik dilden olabildiğince uzak, özgün dil kullanımıyla dikkatleri çekmektedir. İlginin dil üzerinde, şimdi hikâyenin yazılıyor oluşunda, şimdi kurgulanmaya çalışılıyor oluşunda tutulmaya çalışıldığı roman; yer yer mesajlaşmaların aktarılması, repliklerin verilmesi, yazı puntolarının küçültülüp büyütülmesi, yazının yer yer koyulaştırılması, sayfalara boşlukların konulması, belli yerlerde noktalama işaretlerinin iyice azaltılmış olması gibi özellikleriyle dikkat çekmektedir. Postmodern edebiyat tekniğine işaret eden bu unsurlara anlatıcı çoğulluğu, gerçek- kurmaca çelişkisi, geleneğe göndermeler gibi özellikleri de eklemek mümkündür. Roman bu yönüyle postmodern yazın irdelemesine, doğa ve bunun üzerinden oluşturulan anlatı bağlamında ekoeleştiriyeye, kullanılan dil ve ortaya konulan söylem üzerinden yapısalıcı, post-yapısalıcı eleştiriyeye, psikolojik alt yapısıyla psikanalitik yaklaşıma açık olma gibi çok sayıda düzlem üzerinden ele alınabilecek oldukça verimli bir yapı arz etmektedir.

Bu çalışmada Latife Tekin'in *Zamansız* adlı yapıtı, romanda sıkça atıf alan "dil" unsurunun ekseninde; post- yapısalıcı bir yaklaşımla psikanalizi derinleştiren, dile bakışı yeni bir soluk getiren Jacques Lacan'ın öğretilerinden yer yer yardım alınarak anlamlandırılmaya çalışılacaktır. Lacanyen öğretinin dile bakışı ile Latife Tekin'in *Zamansız* adlı yapıtında ortaya koyduğu söylem, paralellik arz etmektedir. Dile, bilinçdışına, çocukluk döneminde psikolojinin oluşumuna bakış açıları örtüşmektedir. Dolayısıyla bu yapı; edebiyat, dil, psikoloji, sanat bağlamında dikkat çekicidir. Araştırmada *Zamansız* adlı yapıtta "dil", "hikâyeye

yazma” gibi ifadelerin rastgele kullanılmamış oldukları, bunların okuyucuyu belli bir düzlemin içine çekmek ve alt metinleri çoğaltmak için kullanılmış yollar oldukları üzerinde durulacaktır. Latife Tekin, bir metinden onlarca metin üretmektedir. Bu çalışma, bu metinlerden yalnızca birini anlamlandırmayı hedeflemektedir.

Lacanyen Öğretinin Perspektifinden Bilinçdışı ve Dil

Jacques Lacan, psikanaliz kuramını ortaya koyan Sigmund Freud’un bakış açısını derinleştirmiş ve psikanalize felsefi bir derinlik katmaya çalışmıştır. Lacan, özellikle bilinçdışı konusunda sergilediği bilimsel yaklaşımla kendinden söz ettirmiştir. Saussure ve onun dilbilim çalışmalarını da yakından takip eden Lacan, psikanaliz ve dilbilim çalışmaları arasında bağlantı kurmuş ve özellikle bilinçdışı ve dil arasındaki ilişki konusunda kendi döneminde Freud’un ortaya koyduğu bilimsel yapıyı geliştirmiştir. Özneyi anlamlandırma bahsinde Freud’dan ayrılan Lacan, Freud’un “benlik” olarak nitelendirdiği olguyu “özne” olarak tanımlamıştır (Tuzgöl, 2018, s. 41). Saussure’ün ortaya koyduğu yapısalcılık kuramı ve bu kuramın “dil”e yüklediği anlam ve işlev, ilerleyen dönemlerde postyapısalcı bakış; Lacanyen öğretinin üzerinde yükseldiği önemli çıkış noktalarındandır. Jacques Lacan, *Benim Öğrettiklerim* isimli yapıtında Heidegger ve Husserl’e de yer yer atıflar yaparak ve kendi görüşüyle onlarınkini çarpıştırarak “bölünmüş özne” konusunu ele alır. Ona göre özne, bir yandan özne olarak kalırken diğer yandan bölünmüş olarak işlemeye devam eder. Lacan, düşüncelerini şu şekilde dile getirmektedir: “Öyleyse, bu öznenin bölünmüş olduğunu söylemek için, onun dilin işlevine göre iki konumuna işaret ettim sadece. Olduğu hâliyle öznemiz, deyim yerindeyse konuşan özne öncelik talep edebilir, ama onu dosdoğru kendi sözlerinin özgür başlatıcısı olarak görmek asla mümkün olmayacaktır, çünkü bölünmüş olduğundan, bilinçdışı özne olan ve dilsel bir yapıya bağımlı bulunan bu diğer özneye bağlıdır. Bilinçdışının keşfi işte budur” (Lacan, 2012, s. 75). Lacan’a göre bilinçdışı, bir dil gibi yapılanmıştır. J. D. Nasio, *Jacques Lacan’ın Kuramı Üzerine Beş Ders* isimli yapıtında Lacan’ın bilinçdışı ve dil birlikteliği üzerine söylediklerini şu şekilde ortaya koymaktadır:

Bilinçdışı, gösterge yinelemesinin işleyişi tarafından dokunan örüdür; daha kesin olarak, bilinçdışı, öznenin ne söylediğini bilmeksizin söylediği uygun bir "söylenen"de edimselleşmesini bilen olayların ya da "söylemeler"in gizilgüç halindeki bir zinciridir. Öznenin haberi olmadan dile getirdiği ve söylemelerin bilinçdışı zincirini etkinleştiren bu "söylenen", analizin taraflarından birinde olduğu gibi diğerinde de yeniden ortaya çıkabilir. (Nasio, 2007, s. 29).

Matthew Sharpe, tıpkı bir dil gibi yapılanan bilinçdışının Lacan’a göre konuşabilir olduğunu söyler. Nasıl konuşur? Semptomlar somutlaşmış, bedensel metaforlardır. Öznenin bilinçli bir şekilde kabul ettiği benlik kavramına karşı olan duygular, arzular bastırılmış yani bilinçdışına itilmiştir. Arzu, tatmin amacına sahipse dolaylı yollardan mesela öznenin tekrarlama ihtiyacı hissettiği dürtüsel davranışlarla somutluk kazanıp tatmin edilmeye çalışılır. Bazen aşk duygusu örneğin nasıl mecazen bir güle benzetiliyorsa bastırılmış duyguların da çeşitli semptomlarla mecazi olarak ifade edildiği düşünülebilir. Lacan, Freud’un “Aşkın Psikolojisi” adlı yazılarından yola çıkarak bu arzunun ad aktarması gibi yapısal olduğunu iddia eder. Bu düşüncelerden yola çıkarak Lacan, psikolojik rahatsızlıkların tedavisinin dil yani konuşma, bugünkü tabiriyle terapi seansları ile mümkün olduğunu ortaya koymuştur (Sharpe, 2020, s. 1). Bilindiği üzere öznenin kabul etmek istemediği gerçekler, arzular, korkular ya da çok küçük yaşlarda yaşanan olumsuz bazı olaylar, bastırma yoluyla bilincin dışına itilir ancak bu demek değildir ki artık bunların kişi üzerinde hiçbir etkisi yoktur. Aksine bilinçdışına itilmiş korkular, arzular, tiksintiler vs. kimi zaman psikolojik rahatsızlık olarak farklı semptomlarla gün yüzüne çıkar ve /fakat bunlar, dile getirilebilir hâle getirildiğinde çözümlenip özneyi rahatsız etme noktasında yok edilebilir.

Madan Sarup, *Post-Yapısalcılık ve Postmodernizm* adlı yapıtının bir bölümünü “dil” konusuna verdiği önemden ötürü Lacan ve onun psikanaliz kuramına ayırır. Sarup şu konunun da altını çizmektedir: Lacan’ın öğretilerinin temelini barındıran *Paranoid Psikoz ve Kişilikle İlişkisi Üzerine* adlı tezi, Saussure’ün yapısal dilbilime dair tespitleri henüz yaygınlık kazanmadan yazılmıştır (Sarup, 2004, s.17). Lacan’a göre benlik ile toplum arasında bir ayrılık olmadığı gibi bireyler, dili benimseyerek toplumsal olurlar ve bizi özne yapan dilin kendisidir (Sarup, 2004, s.16). Bilinçdışının yapısı ile dilin yapısı birbirine benzemektedir. İnsanlar, dil yoluyla, kendilerinin anneden başka bir varlık olduklarını ve konumlarını idrak ederler, kendileri dışındaki diğer varlık ve konuların algısını oluştururlar. Yine içinde toplumsal bakış açısını ve değerleri kural ve yasakları barındıran kültür; dil yoluyla benimsenir, insana kodlanır. Bu sürecin çözülüşünde çocuk adıyla birlikte özgürleşir, kültür, dil, uygarlık arenasında kendini gerçekleştirir arzular (Sarup, 2004, s.19). “Dünyanın, başkalarının ve benliğin bilgisi dil tarafından belirlenir. Dil, herhangi bir kimsenin ayrı bir varlık olarak kendini kendinin ayırdına varmasının önkoşuludur...[D]il aynı zamanda içerisinde toplum tarafından verili olanın; yani kültürün, yasakların ve yasaların taşındığı bir araçtır”(Sarup, 2004, s.19).

İnsan gelişiminde ayna evresi, oedipus kompleksi, baba yasası süreçlerinden söz eden Lacan özellikle oedipus kompleksi üzerinde durur. Lacan’ın on sekiz ay ile altı yaş arasında yaşandığını belirttiği ayna evresi, çocuğun bir yetişkin ile birlikte özellikle annesi ile birlikte aynadaki yansımaları görmesi ile başlar. Akabinde çocuk, aynadaki görüntüsünün “gerçek” olmadığını kavrar ve nihayet son aşamada çocuk, aynada gördüğü varlığın kendi imgesi olduğunu ve yanındaki “Başkası”ndan

özellikle de annesinden ayrı, farklı bir varlık olduğunu anlar. Oidipus kompleksini insanın sosyalleşmeye geçiş evresi olarak gören Lacan, bu süreçte çocuğun annesindeki eksikliği tamamlamayı arzu ettiğini öngörmektedir. Bir sonraki evrede çocuğun babanın varlığını anlaması ile birlikte Baba Yasası devreye girecektir. Annedeki sözde eksiklik, baba tarafından telafi edilmektedir ve çocuk, hiçbir zaman annesinin eksikliğini tamamlayamayacaktır. Dolayısıyla kendisinde de bir tamamlanmamışlık duygusu vuku bulacaktır, ta ki kendini gerçekleştirene kadar (Sarup, 2004, s. 20). Olcay Yılmaz, Lacanyen bakış içerisinde önemli bir yere oturmuş “arzu” konusuna -Tura ve Evans’a atıflar yaparak - şu şekilde açıklık getirmektedir: Lacan’ın teorisine göre “arzu”nun ne olduğu “objet petit a” kavramı ile açıklanabilir. Küçük a nesnesinin ne olduğu üzerine birden çok yanıt verilebiliyor olsa da Lacan, nesne a’nın fantazide arzunun dayanağı olma işlevini kazandığını belirtir. 1955 yılından itibaren Lacan’ın üzerinde durduğu bir konu haline gelen nesne a; Öteki ve ayna evresindeki imgesel ben ile ilişkilendirilir. Lacanyen psikanalizin ana kavramlarından biri haline gelen nesne a, öznenin Öteki’nde aradığı arzu nesnesi ve aynı zamanda arzuya ivme veren, kaygıya neden olan nesnenin kaynağı olarak ele alınmıştır. Gerçek’in içinden çıkan öznenin gerçek’te bıraktığı boşluk bu kavramın en önemli özelliği olmakla birlikte özne, gerçek’te oluşan bu eksikliği tekrar tamamlamak ister. Anne-bebek arasındaki ilişki de böyledir. Onlar başlangıçta bir bütündür ve bebek aslında hep bu bütünlüğe dönmeyi arzular. Özne parçalanmış yapıyı tekrar birleştirmek, eksikliği gidermek, bütünde var olmak ister. Bütüne dönme arzusu insanların temel arzusudur (Yılmaz, 2021, s.432).

Erman Kaçar, ayna dönemi ile simgesel bir matrise yerleştirilecek olan eksikliğin Lacan’a göre bilinçdışının temelini oluşturacağını belirtir. Kaçar, Lacan’ın eksiklik kavramını bilinçdışı öznenin yapısına yerleştirdiğini ve bundan ötürü özneyi hep üzeri çizik olarak (\$) gösterdiğini belirtmektedir (2019, s. 78). Dolayısıyla özne, eksikliğin evi olarak varlık kazanacaktır. Çocuk, kendini ispat etmek ve tam anlamıyla bir varlık kazanabilmek için kültür, dil ve uygarlık sahalarında kendini ispatlamaya, var olmaya çalışacaktır (Sarup, 2004, s. 20). Lacan, dil olmadan insan öznesinin olamayacağını düşünür. Bununla birlikte ona göre psikozlu bir insan, dil dizgesine yerleşememiş bir insandır (Sarup, 2004, s. 22). Yapısalcılık kuramındaki öğretiler üzerinde temellenen Lacancı dil görüşünde bir gösteren, daima başka bir göstereni gösterir; hiçbir sözcük sözcelemeden bağımsız değildir. Bu noktada Lacan, anlamlama zincirindeki gösterenden gösterene doğru gerçekleşen bu kaymadan (kaydırmadan, kayma uzaklığından) söz eder. Her gösterenin anlamlamayı ancak olgunun kendisinden geriye dönerek alabilmesinden ötürü hiçbir anlamlama edimi ne sonlandırılıp kapatılabilir ne de belli bir doyuma kavuşturulabilir (Sarup, 2004, s. 23).

Tıpkı *Zamansız*’da olduğu gibi, tıpkı Gelincik ve Yılanbalığı’nın Beyaz Elbiseli Kadın ve Benini olması gibi...

Başka Bir Dil Kurmak

Latife Tekin kendi söylemine ilişkin “Ben edebiyatın dili kullanarak dilin dışına çıkma sanatı olduğunu söylüyorum. İmgeler yoluyla sezgiler uyandırarak okuru bilinç dışına çekmek isterim” (Tekin, 2019, s. 1) derken yazı yazma edimine dair şu bilgileri eklemektedir: “Gençken paramparçaydım ve acı içimden fıskırıyordu, şimdi öyle değil. Yaza yaza zihnimdeki gürültüyü de o parçalanmışlığın getirdiği uğultuyu da hafiflettim. Sakinleştim” (Tekin, 2019, s. 1). Yazarın, bu alıntıda sözünü ettiği parçalanmışlık duygusu ile baş edebilmek için yazıya bir anlamda dil’e sığınması onun *Zamansız*’da kurguladığı karakterlerin de gerçekleştirmeye çalıştığı bir eylemdir.

Zamansız adlı yapıtta kullanılan gösteren- gösterilen sistemi, metaforlar, rüya, birbirinin yerine geçen karakterler, oğlu ve kızına ilişkin duygularını anlatan anne rolünü üstlenmeye çalışan bir sevgili, “Eksik Kalan” alt başlığı altında dile getirilen baba, sil baştan oluşturulması arzulanan dil, yaşanılan hayal kırıklıklarını anlamak ve onarmak için yazılmaya çalışılan hikâye gibi birbirinin içine girmiş anlaşılması zor konular, bu yapıtın Lacan ve onun öğretileri ile anlamlandırılabilmesi düşüncesini akıllara getirmektedir. Elbette bu yöntem, *Zamansız*’ın okunabileceği düzlemlerden yalnızca birini oluşturur. Daha önce de belirttiği üzere eser, farklı okumalara açık bir yapı arz etmektedir.

Latife Tekin’in bütün eserlerinde olduğu gibi şiirsel bir dile ve derinliğe sahip olan *Zamansız*; imgeler, alışılmadık bağdaştırmalar, devrik cümleler, yansıma sözcükler (Yılmaz, 2023, s. 463) ve metaforlarla donatılmıştır. Okur, neredeyse sil baştan oluşturulmuş bir dil havuzu içinde alışıldık birkaç sözcüğün yardımıyla anlama tutunmaya çalışır. Tıpkı yüzmeyi yeni öğrenen birinin havuzun duvarlarından yardım alması gibi gündelik dile ait olan sözcüklere tutunmak zorunda kalınır. Kurmaca ilerledikçe bu “üst dil” daha anlaşılır bir hâl alır.

Bir trafik kazası sonucunda Gelincik ve Yılanbalığı’na dönüşen karakterlerden Gelincik, “sana açıklamaya çalıştım bunu, bize ne olduğunu yaşadığımız şeylerden yola çıkarak bir hikâye kurabildiğimizde anlayıp kavrayabiliyoruz ancak” (Tekin, 2022, s. 15) cümlesini sarf eder. Sonrasında “farkındayım tabii ki, sabahın defterine yazdığım cümleler seni çileden çıkarıyor, korkarım sorularına verebileceğim pek fazla cevabım yok, yol boyunca seslerimiz zamanı yutan bilinçdışına akıp gitmiş.” (Tekin, 2022, s. 15) diyerek hikâyelerinin adının *Kıvrılarak Işıyıp Sönen Parıltı* olduğunu belirtir. Her ne kadar romanın ilk sayfalarında bu sözler tam anlaşılmayıp havada kalıyorsa da romanın çözüm bölümünde roman kahramanlarının çocukluk dönemlerinde yaşadıkları travmalarla bu hikâye kurma girişimi arasında bir bağlantı olduğu anlaşılmaktadır. Lacan, nevrotik kişilerin sözle iyileştiklerini özellikle de kendi sözleri ile kendilerini ifade ederek, anlatarak tedavi olduklarını belirtir

(Granzotto,2020, s. 1). Çalışmanın teorik bölümünde Lacanyen öğretisi anlatılmaya çalışılırken insan psikolojisinin özellikle yaşamın ilk yıllarında öncelikle anne ve baba ile kurulan ilişkiler merkezinde büyük ölçüde şekillendiği söylendi. Sağlıklı bir ailede çocuğun geçirdiği evreler, Lacan'ın bakış açısına göre anlatıldı. Latife Tekin'e göre de "[a]nne ile baba büyüme sürecinde bir armağan gibi"dir (Özer, 2015, s. 23). Peki çocuk, *Zamansız* adlı romanın kahramanları gibi travmalarla dolu bir çocukluk dönemi yaşamışsa psikolojisi nasıl şekil alır; olumsuz, tiksiniilen, hatırlanmak istenmeyen konuların mekânı bilinçdışı nasıl işler? İşte *Zamansız* sanki bu konunun psikanalitik hikâyesini anlatmaktadır. Dil ve insan psikolojisi üzerine özellikle Lacan tarafından yapılan araştırmalar gösteriyor ki insanların yaşamları; içine doğdukları ailenin, kültürün, bakış açısının dinamikleri doğrultusunda şekillenir. Kullanılan dil, yaşamlar için hazır kalıplar üretir. Bununla birlikte dil, insanların bilinç ve bilinçdışı yapılarını da şekillendirmektedir. Psikoloji üzerinde bu denli mühim bir etkiye sahip olan dil, aynı zamanda insan psikolojisinde oluşmuş yarıkların tamiri için de bir pansuman görevi üstlenmektedir. Psikanaliz adı altında gerçekleştirilen bu tedavi yönteminin temelinde dilin, anlatmanın, hikâye etmenin psikolojik sorunların kaynağını bulup ortadan kaldırması yatmaktadır. Romandaki kurguya göre çocukluk dönemlerinde aldıkları yaralardan dolayı bugün mutsuz olan karakterlerin kendi hikâyelerini anlatmaları ve bir çıkış bulmayı denemeleri gerekmektedir. Bunu başka bir dil kurarak, yeni bir hikâye oluşturmaya çalışarak ya da bir film senaryosu yazarak aşmaya çalışmış olmaları tam da Lacan'ın öğretilerinden "konuşarak tedavi" yöntemini anımsatmaktadır. Konuya bu bağlamda yaklaşıncaya roman, baştan sona kendi kendilerini psikanalizin içinde bulan iki tutunamayan kahramanın hikâyesine dönüşmektedir.

Latife Tekin, "gündelik dilden çok uzakta oluşturduğu dilinde ve kurgu sisteminde çift anlam oluşturmaktan ve okur ile bu şekilde oyunlar oynamaktan kaçınmayan bir yazardır" denilmiştir. Yukarıda da alıntılanan "korkarım sorularına verebileceğim pek fazla cevabım yok, yol boyunca seslerimiz zamanı yutan bilinçdışına akıp gitmiş." (Tekin, 2022, s. 15) ifadesi tam da anlamlandırmakta zorlanılan kurgu içinde okuyucuya bir seslenme olarak düşünülebilmektedir; zira romanın kurulum aşamasında okuyucu roman gerçekliğinin içine girmekte oldukça zorlanmaktadır. Bununla birlikte burada asıl dikkatleri çeken "zamanı yutan bilinçdışı" ifadesidir. Bu tamlamaya şu cümlede de yer vermektedir yazar: "Rüyadan hayalden sayıklamadan ibaret o kadın, zamanı yutan bilinçdışından yansıyor sanki" (Tekin, 2022, s. 29). Buradan yola çıkarak romanın isminin *Zamansız* olması ile "zamanı yutan bilinçdışı" tamlamasının bağlantılı olduğu söylenebilir. Burada "bilinçdışı" kavramının kullanılmış olması da manidardır. "Lacan'a göre bilinçdışı bir dil gibi yapılanmıştır. Dilin gösteren ve gösterilen adı verilen unsurlardan oluştuğunu söyleyen Lacan, bu iki unsur arasında bir çizgi olduğunu dolayısıyla ikisinin birbiriyle hiçbir zaman uyuşmadığını belirtir. Lacan'a göre bilinçdışı bu uyuşmazlıktan oluşur. Bilinçdışını analiz etmenin dil aracılığı ile olabileceğini vurgular ve bilinçdışının kendisini sürçme, semptom, rüya gibi alanlarda dışa vurduğunu söyler" (Uçar ve Gençöz, 2019, s. 41). Bilinçdışı, zamandan bağımsızdır. İstenilmediği ya da yasaklandığı için bastırılan, unutulmuş anıları, arzuları, çatışmaları, saldırganlık ve cinsellik gibi içgüdüleri kapsar. Bilinç üzerinde doğrudan olmasa da güçlü bir etkiye sahiptir (Sevinç, 2019, s. 129). Öyleyse Lacan'ın oluşturduğu psikolojik paradigmalara tutunarak bir değerlendirme yapılacak olursa *Zamansız*'da çocuklukta yaşanan ve bastırılan, hatırlanmak istenmeyen istismar, baba eksikliği ve sorunlu anne ile kurulamayan sağlıklı ilişki konuları; romanın kahramanlarının kendi benliklerinden kaçıp başka bedenlere sığınmaya çalışmalarına ya da kendilerini "ötekileştirmelerine" akabinde yaşadıklarını dile dökerek, hikâye haline getirerek kendilerini sağaltmaya çalışmalarına yol açmıştır, denilebilir. Romanın içinde oluşturulan, oedipus-elektra komplekslerini anımsatan; fakat öğretiye göre düşünüldüğünde rollerin karıştığı hikâyede kadın karakter kendini, âşık olduğu erkek karakterin annesi rolünde kurgulamak istemiş; bu şekilde belki de çocuklukta ebeveyn tarafından oluşturulan yaralar sarılmak istenmiş; ancak başarılı olunamamıştır, denilebilir. Elbette bu yorumlama, farklı okumalarda farklı şekiller alabilir; çünkü romanın kaygan zemininde yapılan bu tür saptamaları doğrulayacak çok fazla veri bulunmamaktadır. Yapıtın düz yazı olmasına rağmen şiir dilinde olduğu gibi yer yer kapalı anlam ve kurguya sahip olması, romanı anlamlandırmayı güçleştirmektedir.

Dil, anlatma ve hikâye etme ekseninden uzaklaşmadan, postmodern unsurlar barındıran romanın bazı bölümlerinin, kahramanların arasında geçen farklı punto ve yazı stillerinde yazılmış mesajlaşmaları içerdiğini de belirtmek anlamlı olacaktır. "Aşk çocuklukla ilgili olabilir ama gerçekte ne yaşadığımızı bir aşk hikâyesi kurarak anlayabileceğimizi sanmıyorum hiç" (Tekin, 2022, s. 101) örneğinde olduğu gibi. Ayrıca romanda birbirine bağlanmış uzun cümleler nedeniyle nokta işaretinin belirgin bir şekilde az kullanılmış olması da dikkat çekicidir. Bu durumun yine yeni bir "dil" kurma çabasıyla bağlantılı olduğu, ağızdan boşalmasına akıp giden sözcüklerle bir ilişkisi olduğu aşığıdaki alıntıdan da anlaşılabilir.

Yakınlığımızın yurdu kayıp giden yollar, dokunaklı çocukluğumuz, annelerimizi korumak için söylediğimiz yalanların hikâyesiyle olmayan bir ara yerde atıldı bu düğüm biliyorsun, kalbimize gömüp sustuğumuz şeylerin ağızımızdan boşalmasıyla; birbirimize açılma heyecanımızın benzersizliğiyle çarpıldık ve başka bir duygu dili kurmamız gerektiğinin ikimiz de farkındaydık, neden yapamadığımızı tartışma fırsatı bulabiliriz umarım, daha iyisi konuşmaya ihtiyaç duymadan kurabilmek o dili (Tekin, 2022, s. 98).

Romanda kurulan cümleler; örnekte de görüldüğü gibi duraklama yapmadan, bütün yoğunluğuyla boca edilmek istenmekte,

özellikle “kalbimize gömüp sustuğumuz şeylerin ağızımızdan boşalmasıyla” ifadesi dikkatleri çekmektedir. Uzun zamandır söylenmeyip susulan bazı gerçeklerin içini dökercesine dile getirilerek bundan kurtulmak istenmesi eylemi, Lacan’ın nevrotik kişilerin sözle iyileştikleri, özellikle de kendi sözleri ile kendilerini ifade ederek, anlatarak tedavi oldukları yönündeki tezini anımsatmaktadır. Ne yazık ki roman kahramanlarının bu girişimi istenilen hedefe ulaşamaz. Hikâye ve konuşma iyileşmek için yetmedi, başka bir dil lazım, diyen roman kahramanları her ne kadar yaralayıcı çocukluk hikâyelerinin ortak paydasında birleşiyor olsalar da birbirlerinin yaralarını sarmayı başaramazlar.

Hikâye kurarak sıkıntılardan kurtulma arzusu ilginç bir şekilde ağız, dil, diş gibi sözcüklerle birlikte kullanılmakta ve aynı zamanda bu sözcüklerle kurulan cümlelere cinsel çağrışımlar yüklenmektedir. Aslında bir anlamda hedef şaşırtılmakta, okur ile “oynaşma” (bu sözcük romanda geçer) istenmektedir sanki. Romandaki sevişme, dilleşme olarak da düşünülebilir. Diş sözcüğü de yer yer “incitici bir söylem” yerine kullanılmaktadır.

Elini sokup utanılasi sayıklamalarla açtığın ağızında parmaklarının dayanılmaz lezzeti kalmış, bir teklifim var sana, kurduğun hikâyeden yola çıkarak ne yaşadığımızı anlayınca terk edelim bu gölü Gelinciğim, unutamam sazlığın hıştırtısını. Kolay değil öyle düşündüğün kadar bu, dişlerim tadını sayıklıyor hala, kurtulmak istiyorsan öp beni, bir daha kaybolalım önce, şiirsiz unutamayız yaşadığımız o ıssız kavuşmayı, ağız ağıza geçişi, dilin yutuluşunu; teklifin buyusa şiirimizin bir adı olmalı sevgilim, Kan ve Diş (Tekin, 2022, s. 20)

Klasik romanlarda olayların akışına odaklanan ilgi, bu metinde yazılış sürecine, şimdi yazılıyor olmasına, anlatıcının tekrar değişip değişmediğine, sözcüklerin çok sayıdaki çağrışımlarına, şiirsel dile ve bunu anlamaya odaklanıyor. Anlatıcının değişken yapısı da metni okumayı, anlamayı zorlaştıran özelliklerden biri olmakla birlikte romanda dile verilen önemi destekleyen unsurlardandır. Romandaki hayal-gerçek ilişkisi/çelişkisi de romanı anlamlandırmayı zorlaştıran unsurlardandır. “__ Gerçek değil o kadın sevgilim, hayal __İçine düştüğümüz göl kadar gerçek Gelinciğim!..... Rüyadan hayalden sayıklamalardan ibaret o kadın, zamanı yutan bilinçdışından (abç) yansıyor sanki” (Tekin, 2022, s. 28-29).

Temeline “dil” unsurunun yerleştirildiği ve diğer her parçanın bunun etrafına dolandığı romanda şu cümleler, çarpıcı mesajlar vermektedir: “... bir gün beni tek bir şeyden mahrum etmemeye karar verirsen, bu cümlelerin olsun” (Tekin, 2022, s. 35). “Bilinmez Bir Yakınlık İçin Dil Kurmak: bu sabah yeni bir sayfa açmıştım kendime, taptaze başka bir metin için yeni bir sayfa, metnin başlığı kendiliğinden doğdu, zihnimde sırrını çözemediğim bir imge titreşiyor son üç dört gündür, düzyazı-şiir havasında bir şeyin imgesine benziyor, dile gelsin diye yakınına sokulup bakmaya çalışıyorum ben de, daha iyi görebilmek için yapabildiğimce büyüteceğim bu imgeyi” (Tekin, 2022, s. 39). Burada da görüldüğü üzere “imge” sözcüğünün kullanım şekli de romanda dikkat çeken unsurlar arasında yer almaktadır. Kamil Tuzgöl’ün “Lacanyen Psikanalitik Kuram ve Öznenin Konumu” başlıklı makalesinde Homer’den aktardığına göre Lacanyen psikanaliz anlayışında imgesel; ben’in dünyası olmakla birlikte özdeşleşmenin, duyu algısının, bir birlik duygusunun ve de dil edinimi öncesi dönemin evresidir (2018, s. 46).

Hikâyeyi Gelincik kurar; ama Yılanbalığı’nın bu hikâyeyi beğenmediğini düşünür. Her ne kadar çocukken yaşadıkları travmalar birbirine benziyorsa da Yılanbalığı ortak bir hikâyede, ortak bir dilde kendisini sağaltamayacağını düşündüğü, anladığı için Gelincik ile dilleşmekten, ortak bir dil kurmaktan kaçmaktadır ya da ölmüş olduğu için ortak bir hikâyeye kurulamamaktadır. Bu durumdan büyük bir üzüntü duyan Gelincik, şunları söyler: “Başka bir hava geldi üstüne, bir anda değiştin sen, apaçık görünüyor işte, beğenmiyorsun kurduğum hikâyeyi, yaşadığımız şeyi anlama hevesin kaçtı, şu çantanın uğursuz gölgesini kaldıracak mısın aramızdan söyle bana, yoksa anlamamakta ısrar mı edeceksin, ikimizin yakınlığına bilinçdışı bir müdahale bu yaptığın şey” (Tekin, 2022, s. 41). “Bir dil kurmalıyız, sadece âşık olmak için değil yaşamak için de, sevişmek için de, dolunayı izlemek, parmaklarımızla dişlerimizi sökmek için de” (Tekin, 2022, s. 94). Travmatize edilmiş bir çocukluk ortak paydasında buluşmuş iki kişinin yeni bir dil kurarak, yeni bir hikâyeye kurarak geçmişlerini silip yeni bir bilinçdışı yapılandırma isteklerine ve/fakat geçmişin travmalarının ağırlığı altında ezilip bunu başaramama hikâyelerine ve bu konuyu anlatan romanda kullanılan dilin anlaşılmasının zor olmasına şaşırılmaması gerekir; çünkü çocukken yaşanan travmalar, bilinçdışında öyle büyük sorunlar oluşturmuştur ki içinden çıkılmaz sorunlu bir psikoloji, bilinçdışı oluşmuş ve bu da elbette dile yansımıştır. Dolayısıyla yazar tarafından, söz konusu sorunlu çocukluğu anlatan özel bir dil oluşturulmuş ve bununla roman kahramanlarının yeni bir dil kurma isteği anlatılmıştır. Normal şartlarda anne ve baba figürlerinin çocukluk psikolojisi üzerinde oluşturacağı olası etkilerin bu romandaki kadın ve erkeğin içindeki çocuklarda negatif yönde olduğu görülmektedir. Ayrıca psikanalizde ya da Lacanyen söylemde “eksiklik” olarak altı çizilen konular, bu karakterlerin hayatında “beklenen babanın bir türlü gelmeyişi” üzerinde toplanmıştır.

EKSİK KALAN

... Sana birçok boş şey anlattım ama bütün çocukluğumu babamı bekleyerek geçirdiğimi anlatmadım işte, kaza sonrası babanın taşınıp götürüldüğü yerden eve dönmeyişi gibi benim babam da ufukta belirmiyordu hiç; günler aylar yıllar boyunca babalarımızın bizi beklediği gibi beklettin beni, gelip gelmeyeceğini bile söylemeden, ilk acılı anılarımı depreştirip canlandırmak istercesine (Tekin, 2022, s. 114).

Bilindiği üzere Lacan'ın ortaya koyduğu görüşler, Saussure'ün düşünceleri üzerine inşa edilmiş yapısalcılık ve yapısalcılık ötesi bakış açılarından etkilenmiştir. Dolayısıyla metni anlamlandırmaya çalışırken bazı bölümlerdeki anlam kapalılığını aşma noktasında yapısalci dilbilimin bakış açısı aydınlatıcı olmaktadır. "Yapısalci dilbilime göre dış dünya, kesintisiz bölünmemiş büyük bir yığın, bir bütündür ve dil bu yığını anlaşılır kılmak için böler. Örneğin dilden önce taş, kaya ve maden ayrımı yoktur ama biz bütünü taş sınıfı, kaya sınıfı, maden sınıfı olarak birimlere ayırır ve böylece dünyayı kavranılır, anlaşılır hâle sokarız" (Moran, 1999, s. 189). Hakikaten insan, çevresinde gördüğü nesnelere bir isim vermezse nesnelere, bir yığın olmaktan öteye geçemez bununla birlikte benzer niteliklere sahip nesnelere bile farklı özelliklerine göre isimlendirmek hem onların varlığının tescillenmesiyle ilişkili bir konudur hem de dünyayı daha anlaşılır bir hale sokar. Yığınların isimlendirilerek detaylandırılması, dil ile varlıkların somutluk kazanması yoluyla insanın düşünce dünyasının sınırları genişler. *Zamansız* adlı romanda da Gelincik ve Yılanbalığı'nın kimi zaman monolog kimi zaman da diyalog şeklinde aktarılan düşünceleri içinde yer alan şu bölüm, geçmişe dair hatırlanması istenilmeyen ve bazıları bilinçdışına süpürülen kimi konuların adının konulmasından çekinildiğini göstermektedir:

Ahengimizi koruyacağından o kadar emindim ki, yoksa böyle sevip özleyebilir miydim seni hiç, dikkat et bozma aramızdaki eşitliği demiştim, hatırlamadığını söyleme sakın bana, adı konmuş bir üzüntümüz olmasından korktuğumu başından beri biliyordun, Ufka Bakarak Sevgiliyi Cevapsız Bırakma (Tekin, 2022, s. 27).

Üzüntünün adının konulmasından neden korkulur? Bir şeyin adının konulması, onun varlığının ilan edilmesi ile bağlantılı bir konudur. *Zamansız* adlı romanın kahramanları, geçmişte yaşadıkları bazı travmaları isimlendirmeyip unutmayı tercih etmek zorunda kalmışlar ancak bilinçdışına itilmeye çalışılmış, çözüme ulaştırılmamış bu sorunlar, üzüntüler onları rahat bırakmamıştır. Tek çare bunlarla yüzleşip, bunlara bir isim verip dile getirerek konuşulur hale getirmek ve bu travmaları bilinçdışından süpürmektir. Yapısalci öğretinin mantık dizgesinden yola çıkılarak bir yorum yapılacak olursa bir üzüntü yığını halinde duran travmaların teker teker adı konulduğunda bunların bir somutluk kazanmış olacağı sonucuna ulaşılabilir. Bu sayede adı konulmuş sorunlar dile getirilebilir, hikâye edilebilir, anlatılabilir. Bunlarla yüzleştikten sonra da yeni bir dil, yeni bir hikâye yazılarak yeni, mutlu bir hayat kurulabilir düşüncesinin roman kurgusundaki varlığından söz etmek yanlış olmayacaktır.

Yazının teorik kısmının anlatıldığı bölümde Lacan'ın "bölünmüş özne" düşüncesinden söz edilmişti. Beyaz Elbiseli Kadın ve Benini arasındaki yazışmaların okunduğu bir bölümde söylenen şu sözler de Lacan'ın görüşleri ya da psikanaliz devreye sokulmadan pek anlaşılacak gibi görünmemektedir. "Aklıma senin de benzer bir bölünme yaşıyor olabileceğin geldi'. 'İnsan ikiye yarılmaz, insan yarıdır içinden, geçmişinde türlü kılığa bürünmüş her yaş ve acıdan türlü çeşit kendi fıskırır' (Tekin, 2022, s. 62). Aslında Gelincik ve Yılanbalığı her ne kadar Beyaz Elbiseli Kadın ve Benini'nin metamorfaza uğramış halleri iseler de Lacan'ın bilinçdışı tanımına göre düşünüldüğünde bölünmüş öznenin bilinçdışı özne bölümüdürler demek, çok daha isabetli bir yaklaşım olacak gibi görünmektedir. Bu haliyle *Zamansız* adlı roman, iki ayrı roman karakterine uygulanmış edebi bir psikanaliz gibi görünmektedir.

Sonuç

Post-yapısalci Derrida'ya göre yazınsal metinler hem anlamı belli olmayan belirsizlikler taşır hem de söylemek istediklerinden farklı şeyler de söylerler. Ayrıca yazınsal metnin yazarı, söyler görüldüğünden farklı bir anlamı da dile getirdiğini bilir (Moran, 1999, s. 204). Her ne kadar bir metni her okuyan farklı yorumlamalar yapabiliyorsa da belli bir anlam noktasında birleşilebilir; ancak *Zamansız* bu düşünceyi doğrulamak için pek de uygun bir metin gibi görünmüyor, denilebilir. Bu çalışmada *Zamansız* adlı romanda sık sık atıf yapılan "dil" konusu üzerinde duruldu. Konunun ele alınma şekli, Lacan'ın öğretinin dil ve bilinçdışına yaptığı göndermelerle örtüştüğü için metin bu yöntemle anlamlandırılmaya çalışıldı. Nihayetinde *Zamansız* adlı romanda yer alan karakterlerin travmatize edilmiş çocukluk dönemlerinden kaynaklanan sorunlar yaşadıklarının altı çizildi ve romanın iki ayrı roman karakterine uygulanmış edebi bir psikanaliz gibi görüldüğü ortaya konuldu. Bölünmüş özne, bilinçdışı, kompleksler, dilleşerek, anlatarak, hikâye ederek geçmiş travmalardan kurtulma çabası gibi konulardan söz edildi. Lacan'ın nevrotik kişilik özellikleri gösteren kişilerin "söz" ile, "dil" ile iyileşmelerinin mümkün olduğu düşüncesi bu çalışmanın kuramsal alt yapısının ana eksenini oluşturmuştur. Nevrotik kişilerin özellikle kendilerine has sözcelemelerle oluşturdukları anlatımlarının psikolojik bağlamda iyileşme etkilerinin olduğu Lacan tarafından ortaya konulan tezlerden biridir. *Zamansız* adlı romanda yer alan karakterlerin travmalarından kurtulmak için başka bir dil kurma, anlatma istekleri; hikâye ve senaryo yazma erekleri bu bağlamda değerlendirilmiştir. Romanda sık sık "dil"e atıf yapılması, anlatımın "dil"e ve bilinçdışına odaklanmış olması, karakterlerin "dil" ve bilinçdışına ilişkin ifadeleri Lacan'ın bilinçdışı ve dil konuları hakkındaki öğretisini bu çalışmada metod olarak kullanmayı gerekli kılmıştır.

Zamansız adlı yapıt hem okurlarına hem de eleştirmenlere farklı bakış açılarına göre farklı metinler üretebilen bir romandır. Yapıt; postmodern, ekoeleştirel, yapısalci, post- yapısalci kuram gibi farklı yöntemlerle irdelenmeye açık bir yapı arz

etmekte; farklı değerlendirmeleri, çalışmalarını dâvet etmektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazar, çıkar çatışması olmadığını beyan etmiştir.

Finansal Destek: Yazar, bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The author has no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Granzotto, E. (2020). Jacques Lacan ile Söyleşi (B. Barış, Çev). 26.09.2023 tarihinde <https://yersizseyleyler.wordpress.com/2020/07/01/jacques-lacan-ile-soylesi/> adresinden erişildi.
- Kaçar, E. (2019). Öznenin Trajedisi: Aynanın Ötesine Geçmek. Dört Öge Dergisi, 15, 75-84.
- Lacan, J. (2012). Benim Öğrettiklerim (M. Erşen, Çev). İstanbul: MonoKL Yayınları.
- Moran, B. (1999). Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Nasio, J.D. (2007). Jacques Lacan'ın Kuramı Üzerine Beş Ders (Ö. Erşen ve M. Erşen, Çev). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Özer, P. (2015). Latife Tekin Kitabı. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sarup, M. (2004). Post-Yapısalcılık ve Postmodernizm (A. Güçlü Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Sevinç, K. (2019). Freudyen Psikolojide Bilinçaltı ve Bilinçdışı Kavramları Arasındaki Benzerlikler ve Farklılıklar. Kilitbahir, 15, 125-158.
- Sharpe, M. (9 Aralık 2020). Lacan'ın Dil Felsefesi (B. Erdem, Çev.) 26.09.2023 tarihinde <https://gorgondergisi.com/jacques-acan-dil-felsefesi-i-ucuncu-bolum/> adresinden erişildi.
- Tekin, L. (1 Mart 2019). Çığlıklar ve Fısıltılar/ Raportör: Sokrates Dergisi 8. 05. 2024 tarihinde <https://socratesdergi.com/yazi/cigliklar-ve-fisiltilar/> adresinden erişildi.
- Tekin, L. (2022). Zamansız. İstanbul: Can Yayınları.
- Tuzgöl, K. (2018). Lacanyen Psikanalitik Kuram ve Öznenin Konumu. Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi, 1(1), 41-53.
- Uçar, S. ve Gençöz, F. (2019). Psikanalizde Bilinçdışı. T. Gençöz (Ed.), Lacanyen Psikanaliz. Ankara: Türkiye Klinikleri Yayınları, 41-46.
- Yılmaz, E. Latife Tekin'in Zamansız Adlı Anlatısı Üzerine Bazı Dikkatler. İdil, 104, 453-465. doi: 10.7816/idil-12-104-03
- Yılmaz, O. (2021). Kaygı, Korku ve Arzu Üçgeninde Fantezi. AYNA Klinik Psikoloji Dergisi, 8(3), 424-443.